

شناسایی توانمندی‌های بالقوه حوضه‌های رودخانه‌ای به عنوان مکان‌های مناسب طبیعت گردی^۱

مطالعه‌ی موردی: شفارود گیلان

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۰/۳/۱۴

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۲/۱۴

دکتر سیده صدیقه حسنی مهر* (گروه جغرافیا، دانشگاه آزاد اسلامی واحد آستارا)
شهربانو کوهی (کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی توریسم)

چکیده

حوضه‌های رودخانه‌ای از گذشته‌های دور به عنوان بستری جهت شکل‌گیری تمدن‌های بزرگ بوده و امروزه نیز با رشد فزاینده جمعیت و آلودگی شهرها به عنوان محیط پاک و آرام، پذیرای حجم عظیمی از مسافرانی می‌باشد که جهت گذران اوقات فراغت از خانه‌هایشان بیرون می‌آیند. حوضه‌ی شفارود در غرب استان گیلان دارای جاذبه‌های اکوتوریستی فراوانی است، این حوضه به دلیل نزدیکی به جاده سراسری انزلی - آستارا و مناطق جنگلی و کوه‌های سرسبز همیشه مورد توجه گردشگران داخلی و غیر استانی می‌باشد. این تحقیق با هدف بررسی و باز شناسایی قابلیت‌های محیطی و برنامه‌ریزی جاذبه‌های طبیعی جهت جذب گردشگر در حوضه شفارود تدوین شده است. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و برای جمع‌آوری اطلاعات از مشاهدات میدانی و مطالعات کتابخانه‌ای استفاده شده است. نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهد که جاذبه‌های اکوتوریستی و توریستی که حوضه‌ی شفارود بدرستی شناسایی نشده است و همچنین برنامه‌ریزی خاصی در حاشیه رودخانه انجام نگرفته است که در صورت شناسایی توانمندی‌های بالقوه و برنامه‌ریزی در جهت بالفعل درآمدن و بهره‌برداری می‌تواند موجب آبادانی و رونق اقتصادی محدوده مطالعاتی شود.

واژه‌های کلیدی

توریسم، اکوتوریسم، حوضه شفارود، استان گیلان

^۱ مقاله مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد خانم شهربانو کوهی، که در تاریخ ۱۳۸۹/۰۶/۲۴ در دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت دفاع شد و اینجانب استاد راهنمای این

پایان‌نامه بودم.

* نویسنده رابط: shasanimehr@yahoo.com

مقدمه

توریسم پدیده ای کهن است که بر بنیاد حرکت و جابه جایی انسان استوار است. سرشت انسان نیز با سفر و آشنایی با سرزمینهای دوردست و ساکنان آن آمیخته است. دگرگونی ها و تحولاتی که در قرن ۱۸ و ۱۹ در ساختار اجتماعی - اقتصادی اروپا رخ داد، به تدریج مسافرت های تفریحی را برای آن جوامع امکان پذیر ساخت و کم کم به رشد تکامل صنعت توریسم می افزود. عوامل دیگری همچون تدوین قوانین مطلوب کار، افزایش درآمد کارگران و کارمندان، سطح بینش و آگاهی آنان که می تواند به توسعه توریسم کمک نماید نه تنها در کشورهای صنعتی موثر واقع شده است بلکه در کشورهای در حال رشد و جهان سوم هم خواهد توانست به فعالیت های جهانگردی رونق بخشد.

براساس برآورد سازمان جهانی گردشگری (WTO) در حالی که رشد عمومی صنعت توریسم برای نخستین دهه در پیش رو (۲۰۰۰ تا ۲۰۱۰) بین ۴/۳ تا حداکثر ۶/۷ درصد پیش بینی می شود، یافته های موجود بیانگر آن است که بیش ترین قسمت این رشد در بخش اکوتوریسم به وقوع خواهد پیوست و به طور کلی رشد این بخش از گردشگری ۱۰ تا ۳۰ درصد خواهد بود. به این ترتیب، انتظار می رود تا یک دهه دیگر شمار طبیعت گردها، که اکنون ۷ درصد از کل مسافران جهان را شامل می شود، به بیش از ۲۰ درصد برسد و اهمیت و جایگاه ارزنده اکوتوریسم در صنعت توریسم افزون تر شود و بر اساس برخی برآوردهای دیگر حتی از ۵۰ درصد کل سفرهایی که در جهان انجام می شود نیز فراتر خواهد رفت بنابراین می توان به نقش و جایگاه ارزنده اکوتوریسم در صنعت توریسم و کسب درآمد بیشتر پی برد (سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان، ۱۳۸۳).

استان گیلان با مناظر دل انگیز طبیعی از جمله مناطقی است که همیشه طبیعت گردان را به سوی خود جذب کرده و از نظر اشکال مختلف اکوتوریسم از قابلیت بالایی برخوردار است. حوضه شفارود با دارا بودن اقلیم، خاک، پوشش گیاهی، ساحل، دریا، کوهستان، باغات سرسبزچای، استخرهای طبیعی (تالاب)، آثار تاریخی، اجتماعی، فرهنگی و مذهبی همیشه مقصد خوبی برای مسافری بومی استان و غیر بومی می باشد.

بیان مسئله

اکوتوریسم عبارت است از مسافرت مسئولانه و مبتنی بر اصول پایداری به نواحی طبیعی به منظور بهره گیری معنوی و ارضای نیازهای روحی و روانی به گونه ای که با شناخت و کسب آگاهی

و احترام به نظام ارزش‌های مردم محلی توأم باشد و به محافظت از نواحی طبیعی و ارتقای رفاه جامعه میزبان کمک کند (زاهدی، ۱۳۸۵، ص ۸۹).

هر یک از اشکال توریسم میزان مطلوبیت خاصی را بوجود می‌آورد برخی از این مواهب خدادادی استقبال کنندگان زیادی را در بر داشته و برخی دیگر تعدادی اندک را بدنبال دارد. (فنل، مترجم اولادی قادیکلایی، ۱۳۸۵، ص ۲۵)

یکی از جاذبه‌های اکوتوریستی در جهان و ایران رودخانه‌ها می‌باشند که امروزه منبع اشتغال و کسب درآمد در زمینه فرهنگی و گردشگری به حساب می‌آیند.

جاذبه‌های طبیعی استان گیلان و توان‌های بالقوه آن زیاد است. حوضه شفارود با توجه به طبیعت زیبا و چشم‌اندازهای جغرافیایی نظیر پرتگاه‌های صخره‌ای، چشمه‌های فراوان، دره‌های عمیق پوشیده از جنگل، آبشارهای کوهستانی در مسیر رودخانه‌های میانرود، پارگام، خججه دره و جنگل‌های انبوه و کوه‌های مرتفع از جمله مناطقی است که مناظر و چشم‌اندازهای بسیار دلپذیر برای گردشگران فراهم آورده است. لذا این تحقیق در نظر دارد تا با بررسی جاذبه‌های اکوتوریستی حوضه شفارود نسبت به توسعه صنعت گردشگری پیشنهادهایی جهت برنامه‌ریزی لازم ارائه دهد تا در ایجاد اشتغال و درآمد زایی و توسعه اقتصادی محدوده مطالعاتی نقشی را ایفا نماید.

اهداف تحقیق

- بازنشاسایی جاذبه‌ها و توان‌های اکوتوریستی حوضه شفارود.
- بررسی و برنامه‌ریزی طبیعت‌گردی حوضه‌ی شفارود.

جامعه آماری و حجم نمونه

در این بررسی آمار تعداد گردشگرانی که در سالهای ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ وارد منطقه شده‌اند تهیه گردید و بر طبق جدول کوکران تعداد ۳۷۰ پرسشنامه تکمیل گردید همچنین با فرماندار، شهردار، دهیارها، بخشدار مصاحبه انجام شد.

جدول ۱- تعداد گردشگران وارده به محدوده مورد مطالعه

شرح	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	جمع
تعداد گردشگر	۹۲۰۰	۹۷۰۰	۱۱۰۰	۱۱۳۰۰	۱۰۴۰۰	۵۱۷۰۰

محدوده مورد مطالعه و مقطع زمانی

حوضه شفارود در طول جغرافیایی "۳۰° ۶' ۴۸" الی "۰۰° ۴۱' ۴۸" شرقی و "۰۰° ۲۵' ۳۷" الی "۰۰° ۳۴' ۳۷" عرض شمالی قرار گرفته است. مقطع زمانی جهت مطالعه و تحقیق براساس اطلاعات و منابع سال های (۱۳۸۵-۱۳۸۹) می باشد.

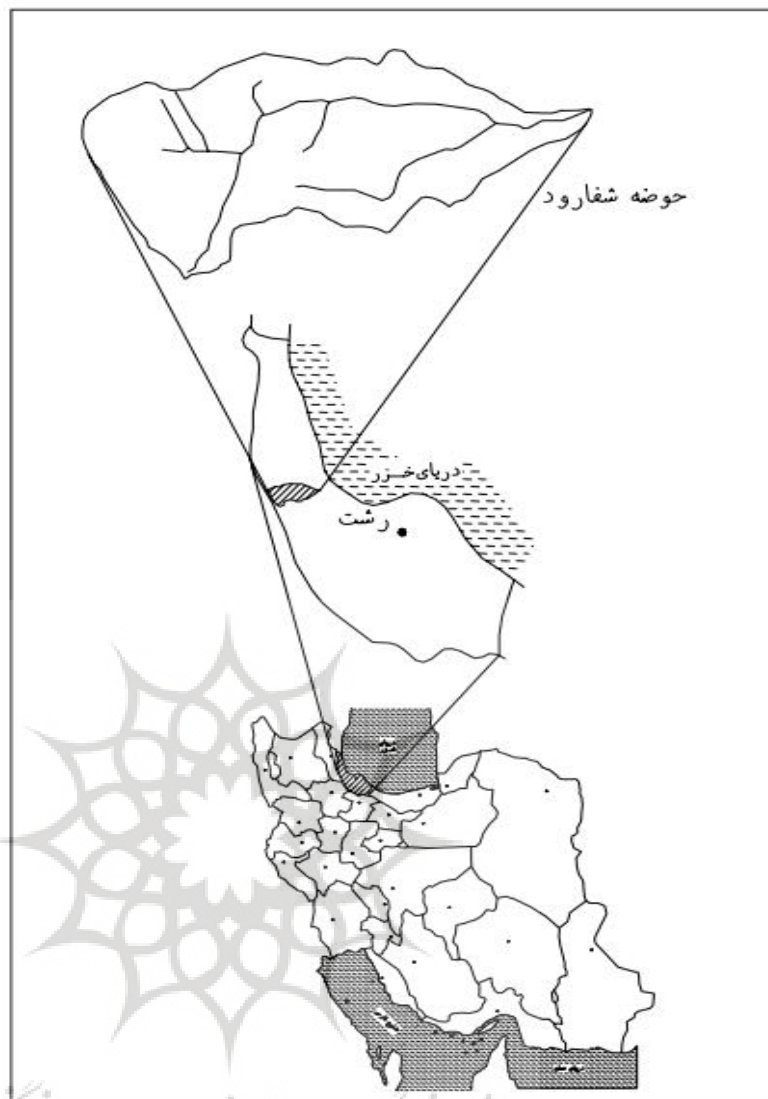
روش تحقیق

روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و برای جمع آوری اطلاعات از مشاهدات میدانی و مطالعات کتابخانه ای استفاده شده است.

موقعیت جغرافیایی

حوضه شفارود با مساحتی معادل ۳۹۴ کیلو متر مربع در غرب استان گیلان و شرق ارتفاعات تالش قرار گرفته است. این حوضه از سمت شمال به حوضه رودخانه پیلمبرا ، از شرق به دریای خزر، از جنوب و جنوب غرب به حوضه چاف رود ، از سمت غرب به حوضه آبریز شاهرود در استان اردبیل محدود می گردد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نقشه ۱ - موقعیت حوضه شفارود

جاذبه‌های اکتوریستی حوضه‌ی شفارود از نظر زمین‌شناسی

عبور چند گسل در ایجاد پرتگاه‌های گسلی (خججه دره، دشت دامان و گنزه خوار) و به وجود آمدن چندین آبشار در میانرود، خججه دره و گنزه خوار، وجود صخره‌های متعدد در غرب

مانند (خیل گاه، صادره سر، زرد خونی)، دره های عمیق و صعب العبور تا ارتفاع ۲۵۰۰ متری به خصوص در مناطقی مانند زندانه، دشت دامان، پاییزه کند و لرزه و همچنین چشمه های پر آب در اطراف روستاهای ارده، چروده و روشنده و چشم انداز های کوهستانی نقش به سزایی داشته است. که همه این پدیده ها می توانند در زمینه جذب گردشگران طبیعت دوست حائز اهمیت باشد.

آب و هوا و اکوتوریسم در حوضه سفارود

اغلب گردشگران ایرانی در فصل تابستان و ایام نوروز که مدارس تعطیل می شوند به مسافرت می روند. در این فصل که جلگه ها و سواحل استان گیلان از آب و هوای گرم و خیلی مرطوب برخوردار است. (رضوانی، ۱۳۷۴، ص ۹۷). مناطق کوهستانی نسبت به مناطق جلگه ای و ساحلی حدود ۱۰ تا ۵ درجه سانتی گراد تفاوت دما و ۱۵ تا ۳۵ درصد کاهش رطوبت نسبی دارد، در فصل تابستان از مهم ترین مکان های سکونتی و اقامتی به شمار می آیند. در فصل زمستان دما کاهش پیدا کرده و ریزش برف از اواخر پاییز آغاز و تا اواخر اسفند دامه دارد. در صورت برنامه ریزی می توان از بعضی از قسمت های این حوضه را برای ورزش اسکی و ورزش های زمستانی در نظر گرفت. در فصل بهار نیز در ارتفاعات ۲۰۰۰ متر به بالای حوضه سفارود، انواع گل های رنگارنگ و زیبا در تمامی اراضی مرتعی رویش می کنند، که گردش و بازدید از این مناظر و چشم انداز جنگل برای علاقه مندان بسیار جذاب است. (شهماری، ۱۳۸۵، ص ۶۹).

شبکه آب و اکوتوریسم در حوضه سفارود

چشمه های متعدد در روستاهای ارده، روشنده، زندانه، وسکه، چروده، نظیر چشمه های بخته خونی، شیخ خونی، شکر خونی وجود دارد. مهم ترین و پر آب ترین رود غرب گیلان، رود خانه سفارود است که در محدوده مورد مطالعه جریان دارد. در مسیر رودخانه سفارود چندین آبشار در جنوب غرب حوضه ایجاد شده است. آبشار خجه دره میانرود برای برنامه ریزی توریسم از قابلیت بالایی برخوردار است.

پوشش گیاهی و اکوتوریسم

بیشترین مساحت حوضه پوشیده از جنگل (حدود ۷۰ درصد) و مرتع (۱۵ درصد) بوده و مابقی به زمین های زراعی و روستا تعلق دارد به طور کلی پوشش گیاهی جنگلی این حوضه از ارتفاع ۱۰۰ متری شروع شده و تا ارتفاع ۲۰۰۰ متری گسترش دارد. گونه های راش منطقه ی سفارود

منحصر به فرد می باشد. در عرصه لمیر شمال غرب حوضه به لحاظ نادر بودن گونه های آن از سال ۱۳۷۵ جز محدوده های حفاظت شده اعلام گردیده است چشم انداز اراضی رانشستان بسیار زیباست . مراتع در ارتفاعات کوه های تالش به علت سرسبزی آن ها و نزدیکی به شهرها به عنوان مکانی مناسب جهت گذراندن اوقات فراغت در فصل تابستان به حساب می آید.

دشت دورا

دشت دورا یکی از بیلاقات مهم منطقه است . مناطق بیلاقی به دلیل اعتدال آب و هوا به خصوص در فصل گرم سال ، مورد توجه جلگه نشینان بوده است. خوش نشینان، دوست داران شکار، گروه های کوه نوردی، علاقه مندان به گیاهان دارویی، علاقه مندان به پیاده روی و دوست داران طبیعت از جمله گروه هایی هستند که در طول سال به این مناطق سفر می کنند.

تعداد و توزیع جمعیت

حوضه شفارود دارای ۴۶ روستا می باشد.

جدول شماره ۲۵ - تعداد و درصد جمعیت نقاط روستایی حوضه شفارود

شرح	تعداد روستا	درصد
کمتر از ۱۰۰ نفر	۲۴	۵۲/۱۷
۱۰۰-۵۰۰ نفر	۲۰	۴۳/۴۸
بالای ۵۰۰ نفر	۲	۴/۳۵

مرکز آمار ایران ، سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۸۵

تراکم نسبی

محدوده ی مورد مطالعه دارای ۶۸۸۴ نفر جمعیت و ۳۹۴ کیلومتر مربع مساحت بوده، که تراکم نسبی آن ۱۷/۴۷ می باشد.

خانوار

برطبق آمار سال ۱۳۸۵ مجموع ۴۶ روستای محدوده ی مورد مطالعه دارای ۲۲۹۳ خانوار می باشد.

سواد

از مجموع جمعیت روستایی شهرستان رضوانشهر تعداد ۳۱۴۰۵ نفر باسواد می باشد که از این تعداد ۱۶۶۳۸ نفر را مردان و ۱۴۷۶۷ نفر را زنان تشکیل می دهد .

اشتغال

در سال ۱۳۸۵ مجموع شاغلان این شهرستان در بخش کشاورزی، صنعت و معدن و خدمات به ترتیب ۴۳/۶، ۱۹/۲ و ۳۷/۲ درصد است.

بهداشتی و درمانی

از مجموع ۴۶ روستا در محدوده ی مورد مطالعه تعداد ۱ مرکز بهداشتی و درمانی، ۱ داروخانه، ۷ خانه بهداشت، ۵ پزشک، ۱ دندانپزشک، یک دندانپزشک تجربی، ۱ بهیار یا مامای روستایی، ۳ بهداشتیار، ۵ بهورز و ۱ دامپزشک وجود دارد.

ویژگی های اقتصادی

کشاورزی: در سال ۱۳۸۵ در شهرستان رضوانشهر ۱۰۹۴۷ بهره بردار محصولات زراعی، ۹۱۹۰ بهره بردار محصولات باغی، ۴ بهره بردار محصولات گلخانه ای، ۹۱۱۰ پرورش دهنده طیور خانگی، ۳۴۴ پرورش دهنده زنبور عسل، ۴۹۱۷ پرورش دهنده دام بزرگ، ۱۱۸۳ پرورش دهنده دام کوچک و ۲۴۴ پرورش دهنده کرم ابریشم، مشغول به فعالیت بوده اند. در سال ۱۳۸۵، مساحت اراضی جنگلی و مرتعی به ترتیب برابر با ۷۲۶۵۶ هکتار ۱۷۷۳۰ بوده است. و اراضی زیر کشت برنج با وسعت ۱۱۷/۹۰ هکتار بیشترین اراضی کشاورزی را به خود اختصاص داده اند. (جهاد کشاورزی، ۱۳۸۵).

جدول شماره ۳- اراضی کشاورزی شهرستان رضوانشهر بر حسب نوع محصول (هکتار)

محصول - دهستان	کیل دولا ب	خوشابر	ارده	دیناچال	جمع
کشت آبی	۲۹۸/۹	۲۰۰۵/۵	-	۱۲۹۴	۶۲۸۳
کشت دیم	۷۳	۵۱۷/۵	۱۶۴۲/۵	۴۶	۲۲۷۹
اراضی آیش	-	۱۷۶/۵	۵۸۶	-	۷۶۲/۵
باغات	۲۴/۵	۴۲	۱۶/۵	۱۲	۹۵
اراضی بایر	۲۵	۵	-	۱۶	۴۶
کشت برنج	۲۸۸/۴	۱۹۹۵/۴	-	۱۲۹۴	۶۱۷/۹
کشت جو و گندم	-	۴۶۷	۱۷۷۳	-	۲۲۴۰
کشت علوفه	۳۳	۱۳۸/۵	۳۹۴	۱۶	۵۸۱/۵
سایر کشت ها	۴۰	۷۲	۴/۵	۲۷	۱۴۳/۵

منبع: جهاد کشاورزی استان گیلان، ۱۳۸۵

صنعت

در سال ۱۳۸۵ شهرستان رضوانشهر دارای ۳۹۳ کارگاه صنعتی شامل ۱۸۶ کارگاه در نقاط شهری، ۲۰۷ کارگاه در نقاط روستایی بود. تا پایان سال ۱۳۸۵ به تعداد ۱۱۳ فقره مجوز تاسیس انواع صنایع روستایی در شهرستان رضوانشهر صادر شده است.

ویژگیهای فضایی و کالبدی**راه ارتباطی**

شهرستان رضوانشهر با دارا بودن ۱۰۷ روستا از نظر راه های ارتباطی دارای وضعیت چندان خوبی نمی باشد. جدول شماره ۴ نوع راههای ارتباطی را در دهستان‌های رضوانشهر نشان می دهد.

جدول شماره ۴- نوع راههای ارتباطی مناطق روستایی رضوانشهر ۱۳۸۵

نوع راه		آسفالت		شوسه		خاکی		مالرو		دهستان
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۱۷	۳۶/۲	۱۰	۴۳/۴۸	۱	۱/۰۲	۰	۰	۰	۰	دهستان دیناچال
۰	۰	۰	۰	۸۱	۸۲/۶۵	۲	۱۰۰	۰	۰	دهستان بیلاقی ارده
۱۵	۳۱/۹۱	۱۳	۵۶/۵۲	۱۱	۱۱/۲۳	۰	۰	۰	۰	دهستان خوشابر
۱۵	۳۱/۹۱	۰	۰	۵	۵/۱۰	۰	۰	۰	۰	دهستان کیل دولاب
۴۷	۱۰۰	۲۳	۱۰۰	۹۸	۱۰۰	۲	۱۰۰	۰	۰	جمع

ماخذ: مرکز آمار ایران، سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۸۵

نتایج حاصل از پرسشنامه

با توجه به پاسخ به سوال جنسیت، ۷۶/۱ درصد از گردشگران پرسش شونده، مرد و ۲۳/۹ درصد زن می باشند و ۵۴/۲ درصد پاسخ دهندگان بین ۳۰ تا ۵۰ سال و ۳۷/۱ درصد پاسخ دهندگان بین ۲۰ تا ۳۰ سال سن داشتند. همچنین میزان تحصیلات، ۱۵/۳ درصد پاسخ دهندگان زیر دیپلم و ۴۳/۲ درصد پاسخ دهندگان دیپلم، ۳۵ درصد لیسانس و ۶/۶ درصد فوق لیسانس و بالاتر می باشند و در مورد سوال فعالیت عمده اقتصادی جهت کسب درآمد، ۶/۸ درصد پاسخ دهندگان زراعت ۱۲/۱

درصد دامداری، ۴/۴۳ درصد اداری، ۹/۳۲ درصد خدماتی و ۷/۴ درصد به سایر فعالیت ها را مطرح کردند. همچنین ۲/۱۴ درصد از پرسش شونده‌ها در پاسخ به سوال درآمد دیگری از فعالیت اقتصادی دوم دارید، پاسخ مثبت و ۸/۸۵ درصد، پاسخ منفی داده‌اند.

از مجموع ۳۷۰ پاسخ دهنده به سوال میزان درآمد و حقوق ماهیانه تعداد ۸۷ نفر تا ۲۰۰ هزار تومان، ۱۴۲ نفر ۲۰۰-۴۰۰ هزار تومان، ۶۹ نفر ۴۰۰-۶۰۰ هزار تومان و ۸۲ نفر بیش تر از ۶۰۰ هزار تومان را اعلام کردند.

۸/۹۶ درصد پاسخ دهندگان مایل هستند به گردشگری توجه شود. همچنین ۳/۸۶ درصد پاسخ دهندگان بر این عقیده اند که ورود گردشگر موجب افزایش درآمد مردم منطقه شده و ۷/۱۳ درصد پاسخ دهندگان به سوال مورد نظر پاسخ منفی داده‌اند و ۹/۴۷ درصد پاسخ دهندگان بر این عقیده‌اند که موانع موجود برای گردشگری در نبود برنامه ریزی در ارائه خدمات بوده و ۵/۵۱ درصد پاسخ دهندگان نبود اطلاع رسانی مناسب از جاذبه های گردشگری را بعنوان موانع موجود برای گردشگری می دانند و ۵/۹۴ درصد پاسخ دهندگان جنگل و کوهستان را بعنوان جذابیت های طبیعی گردشگری و ۵/۵ درصد پاسخ دهندگان جنگل و دریا را بعنوان جذابیت های طبیعی گردشگری می دانند.

همچنین ۳/۸۱ درصد پاسخ دهندگان بر این عقیده اند که مردم در امر توسعه گردشگری مشارکت خواهند کرد و ۷/۱۸ درصد پاسخ دهندگان به سوال مورد نظر پاسخ منفی داده اند. همچنین ۷/۱۹ درصد پاسخ دهندگان بر این عقیده اند که با ورود گردشگر در روستا احتمال بروز مسأله تخریب طبیعت خیلی زیاد، ۵/۹ درصد پاسخ دهندگان زیاد، ۲۹ درصد پاسخ دهندگان متوسط، ۲۵ درصد پاسخ دهندگان کم و ۸/۱۶ درصد خیلی کم دانسته‌اند و ۲/۴۹ درصد پاسخ دهندگان بر این عقیده اند که مهم ترین نقش در جذب توسعه گردشگری را حمایت های مالی و تامین امنیت از سوی مسئولین، ۳/۶ درصد پاسخ دهندگان جذابیت های تاریخی، ۶/۶ درصد پاسخ دهندگان جذابیت های فرهنگی و طبیعی، ۹/۳۷ درصد پاسخ دهندگان فراهم بودن ارائه خدمات و امکانات دانسته اند و ۶/۲۶ درصد پاسخ دهندگان بر این عقیده اند که خرید محصولات کشاورزی، دامی و صنایع دستی روستاییان توسط گردشگران را مهم ترین روش در بهبود وضع اقتصادی مردم، ۶/۴ درصد پاسخ دهندگان معرفی جاذبه های روستا به سایر گردشگران، ۱/۱۲ درصد پاسخ دهندگان اجاره کردن اتاق و منازل، ۷/۱۴ درصد پاسخ دهندگان خرید املاک و ساخت واحدهای مسکونی و تجاری در روستا را عاملی در جهت بهبود وضعیت اقتصادی مردم دانسته اند. ۳/۴۶ درصد پاسخ دهندگان بر این عقیده اند نقش

رودخانه شفارود در جذب گردشگر را خیلی زیاد، $33/7$ درصد پاسخ دهندگان زیاد، $15/3$ درصد پاسخ دهندگان متوسط، $1/6$ درصد پاسخ دهندگان کم و $3/2$ درصد خیلی کم دانسته اند و $14/2$ درصد پاسخ دهندگان بر این عقیده اند که برنامه ریزی خاص در حاشیه رودخانه شفارود برای گردشگران صورت نگرفته و $85/8$ درصد پاسخ دهندگان هر گونه برنامه ریزی در حاشیه رودخانه شفارود را رد کرده اند و $15/3$ درصد پاسخ دهندگان نقش طبیعی رودخانه شفارود را بعنوان مکان مناسب گردشگری انتخاب کردند و $23/4$ درصد پاسخ دهندگان رودخانه شفارود را بعنوان مکان گردشگری تا 30 درصد انتخاب، $51/3$ درصد پاسخ دهندگان رودخانه شفارود را به عنوان مکان گردشگری تا 50 درصد انتخاب و 10 درصد پاسخ دهندگان رودخانه شفارود را بعنوان مکان گردشگری تا 100 درصد انتخاب می کنند.

نتیجه گیری و پیشنهادها

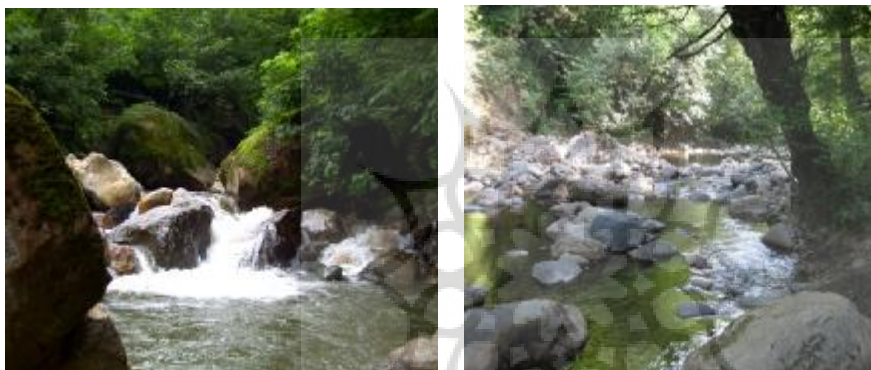
حوضه‌ی شفارود در غرب استان گیلان با دارا بودن قابلیت‌ها و توانمندی‌های با ارزش و با جذابیت‌های ویژه خود می‌تواند بنا به فصول سال زمینه‌های گردشگری زمستانه و تابستانه را برای طبیعت گردان فراهم آورد به شرط آن که این جذابیت‌ها از بالقوه به فعلیت برسند.

حوضه مورد مطالعه به لحاظ شرایط آب و هوایی پوشیده از جنگل‌های نادر می‌باشد. پوشش گیاهی سطح حوضه در ارتفاعات پایین و میان‌بند به صورت جنگل و ارتفاعات بالا به صورت مرتع است. بیش از 70% از سطح حوضه دارای پوشش جنگلی پهن برگ و مابقی مرتع می‌باشد.

- وجود رانشستان‌های منحصر به فرد در شمال غرب حوضه (لمیر) می‌تواند محیط مناسب برای طبیعت گردان باشد و محیط جنگل فضای آرام و بدون هیاهو می‌تواند برای گردشگران مورد توجه بسیار قرار گیرد.

با توجه به مشاهدات میدانی و مصاحبه با مسئولین میزان استفاده از مکان‌های گردشگری در شهرستان در سالهای اخیر خوب بوده و بیشترین گردشگر در فصل تابستان به این شهرستان ورود کرده است. از نظر مسئولین توسعه گردشگری در شهرستان بیشتر به سمت ییلاقات بوده و مناطق سرسبز و چشم اندازهای طبیعی بخشی از استعدادهای بالقوه برای سرمایه گذاری در بخش گردشگری می‌باشند، که با ایجاد مراکز گردشگری می‌توان باعث کاهش مهاجرت و بهبود وضعیت اقتصادی در حوضه شفارود شد و در راستای شناسایی توانمندی‌های بالقوه حوضه شفارود بعنوان مکان مناسب جهت طبیعت گردی پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌شود:

- ۱- ایجاد امکانات گردشگری و تفریحی در حاشیه رودخانه.
 - ۲- انجام تبلیغات موثر در معرفی و شناسایی مناطق گردشگری .
 - ۳- حمایت از مشارکت بخش خصوصی و نظارت بر آن در زمینه ایجاد و اجرای طرح های گردشگری.
 - ۴- دادن خدمات زیربنایی از قبیل برق - آب - تلفن - راه و .. به آبادی های حوضه.
 - ۵- فراهم نمودن امکانات بهداشتی و خدماتی در حاشیه رودخانه.
 - ۶- برنامه ریزی مناسب جهت امنیت گردشگران در مناطق جنگلی .
- امید می رود در صورت انجام برنامه های ارائه شده، شاهد توسعه و رشد فراگیر از جمله ایجاد اشتغال ، بهبود وضع معیشتی و افزایش درآمد ساکنین و ایجاد رفاه نسبی برای مردم منطقه و طبیعت گردان باشیم.

تصویر شماره ۱- جریان آب رودخانه شفارود تصویر شماره ۲- نمایی از رودخانه شفارود

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

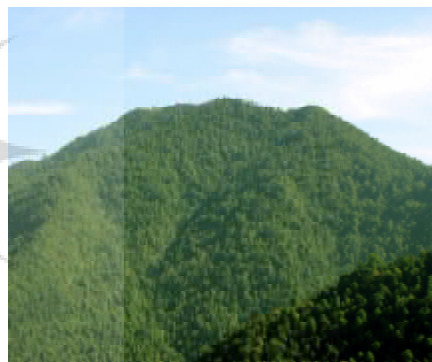
تصویر شماره ۴- بیلاق زندانه

تصویر شماره ۳- نمایی از آبشار خجه دره

تصویر شماره ۶- چشم انداز راشتانه‌های "المیر"

تصویر شماره ۵- پوشش جنگل حوضه‌ی شفارود

منابع و مأخذ

- رضوانی، علی اصغر، ۱۳۷۴، جغرافیا و صنعت توریسم، انتشارات دانشگاه پیام نور.
- زاهدی، شمس السادات، ۱۳۸۵، مبانی اکوتوریسم و اکوتوریسم پایدار (با تکیه بر محیط زیست) انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.
- شهرماری اردجانی، رفعت، ۱۳۸۵، طرح بررسی توان ها و تنگناهای طبیعی حوضه سفارود جهت توسعه صنعت اکوتوریسم، دانشگاه آزاد اسلامی واحد آستارا.
- سازمان جغرافیایی ارتش، ۱۳۸۵، نقشه توپو گرافی اسلام - خلخال، مقیاس ۱: ۵۰۰۰۰
- سازمان زمین کشور، ۱۳۸۲، نقشه زمین شناسی خلخال - رضوانشهر، مقیاس ۱: ۱۰۰۰۰۰
- سازمان زمین شناسی ایران، ۱۳۷۲، نقشه زمین شناسی استان گیلان، مقیاس ۱: ۲۵۰۰۰۰
- فنل، دیوید، مترجم اولادی قادیکلایی، جعفر، ۱۳۸۵، مقدمه ای بر طبیعت گردی، دانشگاه مازندران، چاپ اول.
- کوهی، شهربانو، ۱۳۸۹، بررسی برنامه ریزی اکوتوریسم حوضه ی سفارود رضوانشهر، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت.
- مرکز آمار ایران، سازمان مدیریت و برنامه ریزی، سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵.
- سازمان مدیریت و برنامه ریزی، ۱۳۸۵، سرشماری نفوس مسکن.
- سازمان مدیریت و برنامه ریزی، ۱۳۸۳، سالنامه آماری استان گیلان.
- جهاد کشاورزی استان گیلان، ۱۳۸۵.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی